

Το Ινστιτούτο Μελέτης Ουρολογικών Παθήσεων, παρουσιάζει το:

3^ο Κλινικό Φροντιστήριο
Λειτουργικής & Επανορθωτικής Ουρολογίας

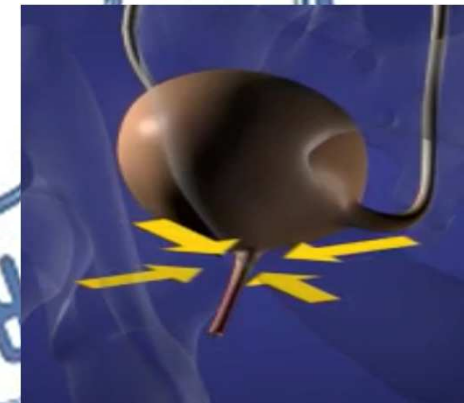
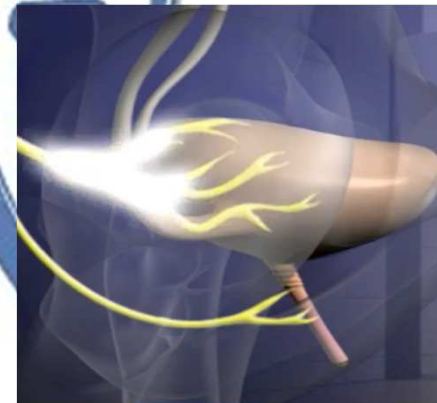
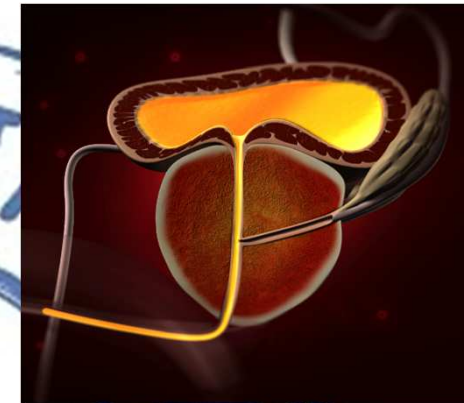
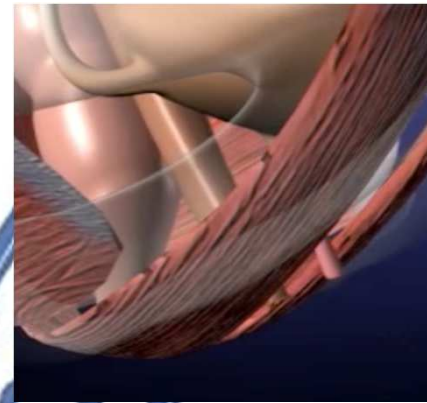
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΟΜΟΦΩΝΙΑΣ:
Τυποποίηση διαγνωστικών εξετάσεων
σε ασθενείς με συμπτώματα από
το κατώτερο ουροποιητικό σύστημα

URO COURSES

14-16 Ιουνίου 2013
Αγριά Μαγνησίας

LUTS

- Ιστορικό
- Ημερολόγιο ούρησης
- Κλινική εξέταση
- Ουροροομετρία
- Υπερηχογραφία
- Κυστεομανομετρία
- Μέτρηση ροής-πίεσης
- Κυστεοσκόπηση

Συμπτωματολογία από το κατώτερο ουροποιητικό

Ιατρικό ιστορικό

URO | SOPs

Ηρακλής Χ. Μητσουγιάννης

Σύγκρουση συμφερόντων (conflict of interest)

Σύμφωνα με την α.π. 47558/4-7-2012 Εγκύκλιο του ΕΟΦ

- Ερευνητής, Σύμβουλος, Ομιλητής για τις εταιρείες Pfizer, Astellas, Allergan, Galenica, Merck κατά το διάστημα των τελευταίων 4 ετών

URO

SOPs

Προβληματισμοί....

- Είναι εφικτό;
- Μπορεί να εφαρμοσθεί στην καθημερινή κλινική πράξη;
- Πού πρέπει να επικεντρώνεται ώστε να είναι πλήρες;
- Βιβλιογραφικές πηγές; LE?

URO

SOPs

Πηγές...

- Πολύ περιορισμένες!
- 5th International Consultation of Incontinence (2013)
- EAU Guidelines 2013
- Έγκυρα ερωτηματολόγια
- Σύνθεση στοιχείων από review papers....

URO

SOPs

Guidelines on

**Neurogenic
Lower**

**Urinary Tract
Dysfunction**

Table 5: History examination in neurogenic lower urinary tract dysfunction*

Past history	
Childhood - adolescence - adult	
Hereditary or familial risk factors	
Menarche (age); may suggest metabolic disorder	
Obstetric history	
History of diabetes; in some cases correction will resolve the neurological problem	
Diseases, e.g. syphilis, Parkinsonism, multiple sclerosis, encephalitis	
Accidents and operations, especially those involving the spine and central nervous system	
Present history	
Present medication	
Lifestyle (smoking, alcohol and drugs); may influence bowel and urinary function	
Quality of life	
Life expectancy	
Specific urinary history	
Onset urological history	
Relief after voiding; to detect the extent of a neurological lesion in the absence of obstructive uropathy	
Bladder sensation	
Initiation of micturition (normal, precipitate, reflex, strain, Credé)	

* Extracted from Bors and Turner [7] (LE: 4; GR: C) and Stöhrer, et al. [11] (LE: 4; GR: C).

Urinary diary; (semi)objective information about number of voids, day- and night-time voiding frequency, volumes voided, incontinence, urge episodes	
Bowel history	
Frequency and faecal incontinence	
Desire to defecate	
Defecation pattern	
Rectal sensation	
Initiation of defecation (digital rectal stimulation)	
Sexual history	
Genital or sexual dysfunction symptoms	
Sensation in genital area	
Specific male: erection, (lack of) orgasm, ejaculation	
Specific female: dyspareunia, (lack of) orgasm	
Neurological history	
Acquired or congenital neurological condition	
Mental status and comprehension	
Neurological symptoms (somatic and sensory), with onset, evolution and any treatment	
Spasticity or autonomic dysreflexia (lesion above level Th 6)	
Mobility and hand function	

[Display Settings:](#) Abstract

[J Urol.](#) 1960 May;83:759-67.

History and physical examination in neurological urology.

BORSE, TURNER RD.

PMID: 13802958 [PubMed - indexed for MEDLINE]

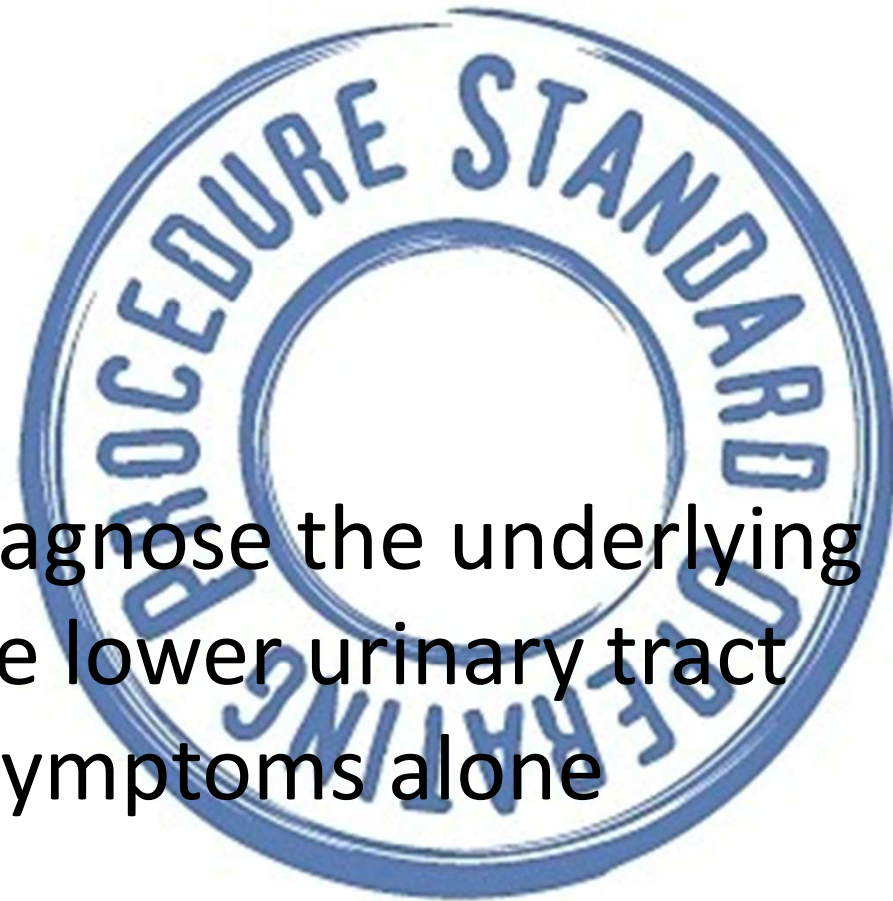

Neurourology and Urodynamics 18:139-158 (1999)

The Standardization of Terminology in Neurogenic Lower Urinary Tract Dysfunction With Suggestions for Diagnostic Procedures

Manfred Stöhrer,^{1*} Mark Goepel,² Atsuo Kondo,³ Guus Kramer,⁴
Helmut Madersbacher,⁵ Richard Millard,⁶ Alain Rossier,⁷ and
Jean-Jacques Wyndaele⁸

It is difficult to diagnose the underlying condition of the lower urinary tract from the symptoms alone

URO

Abrams P et al, NeuroUrol Urodyn 1997; 16: 79-91

SOPs

Δομή ιστορικού

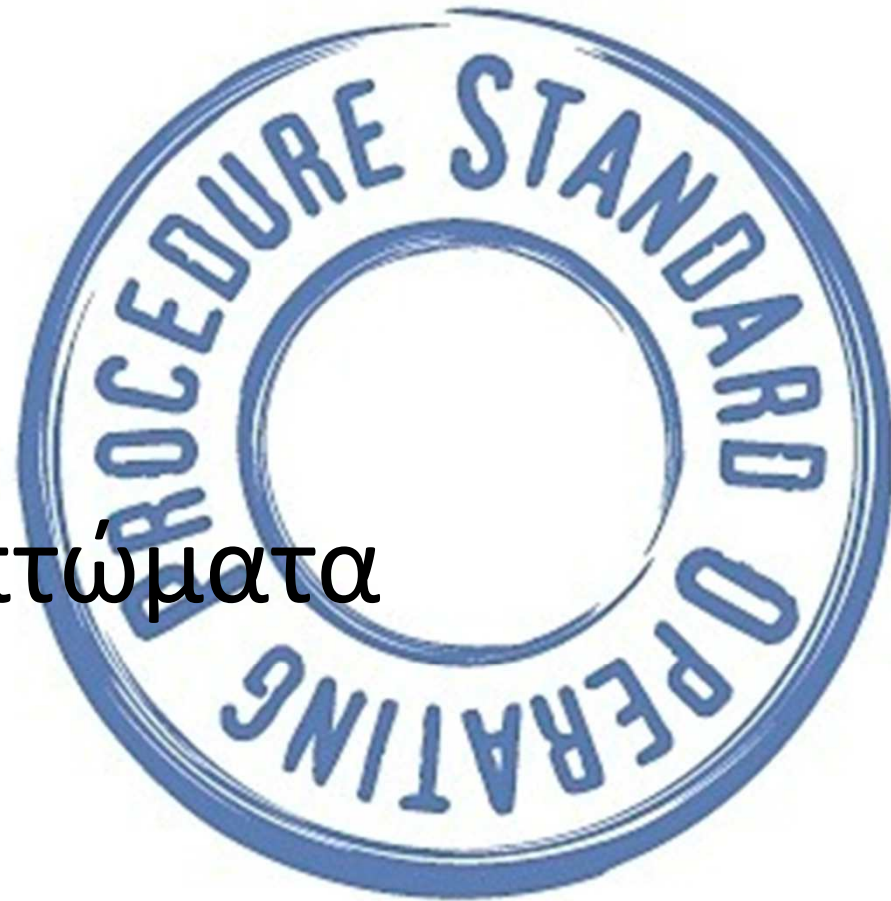
- Περιγραφή συμπτωμάτων (είδος, διάρκεια, εκλυτικοί παράγοντες, επίδραση στην ποιότητα ζωής κ.α.)
- Συνοδές παθήσεις (πεπτικό, ΚΝΣ & ΠΝΣ, γυναικείο γεννητικό κλπ) & συνυπάρχουσα σεξουαλική δυσλειτουργία
- Προηγηθείς εργαστηριακός/απεικονιστικός έλεγχος
- Προηγηθείσες χειρουργικές επεμβάσεις ή ΑΚΘ
- Συνήθειες και τρόπος ζωής
- Λήψη φαρμάκων
- ... URO

SOPs

URO

Συμπτώματα

SOPs

Συμπτώματα πλήρωσης

- Συχνουρία
  - Νυκτουρία
  - Επιτακτικότητα
  - Επιτακτική ακράτεια
  - Παρατηρήσεις- σχόλια.....
☐	διάρκεια.....
☐	διάρκεια.....
☐	διάρκεια.....
☐	διάρκεια.....

URO

SOPs

Συμπτώματα κένωσης

- Δυσκολία στην έναρξη της ούρησης διάρκεια.....
- Ούρηση χαμηλής ροής διάρκεια.....
- Διακοπτόμενη ούρηση διάρκεια.....
- Παρατεταμένη ούρηση διάρκεια.....
- Straining διάρκεια.....
- Διχαλωτή ούρηση διάρκεια.....
- Παρατηρήσεις-σχόλια.....

URO

SOPs

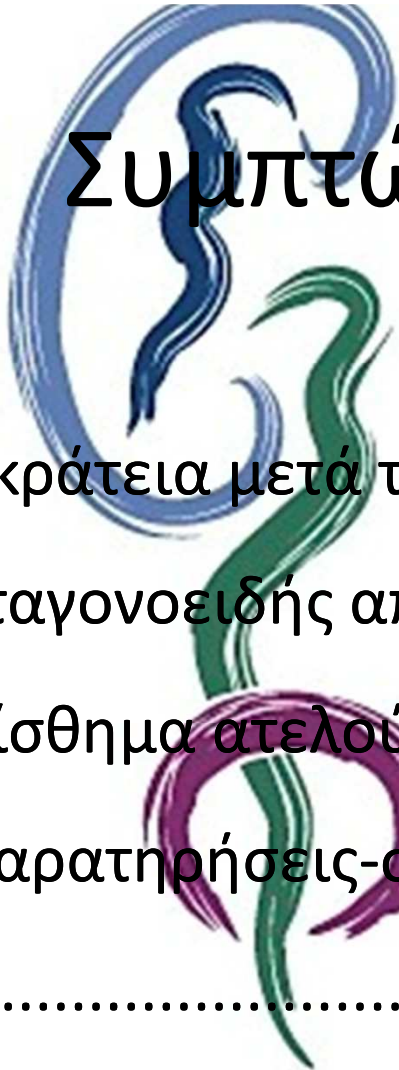
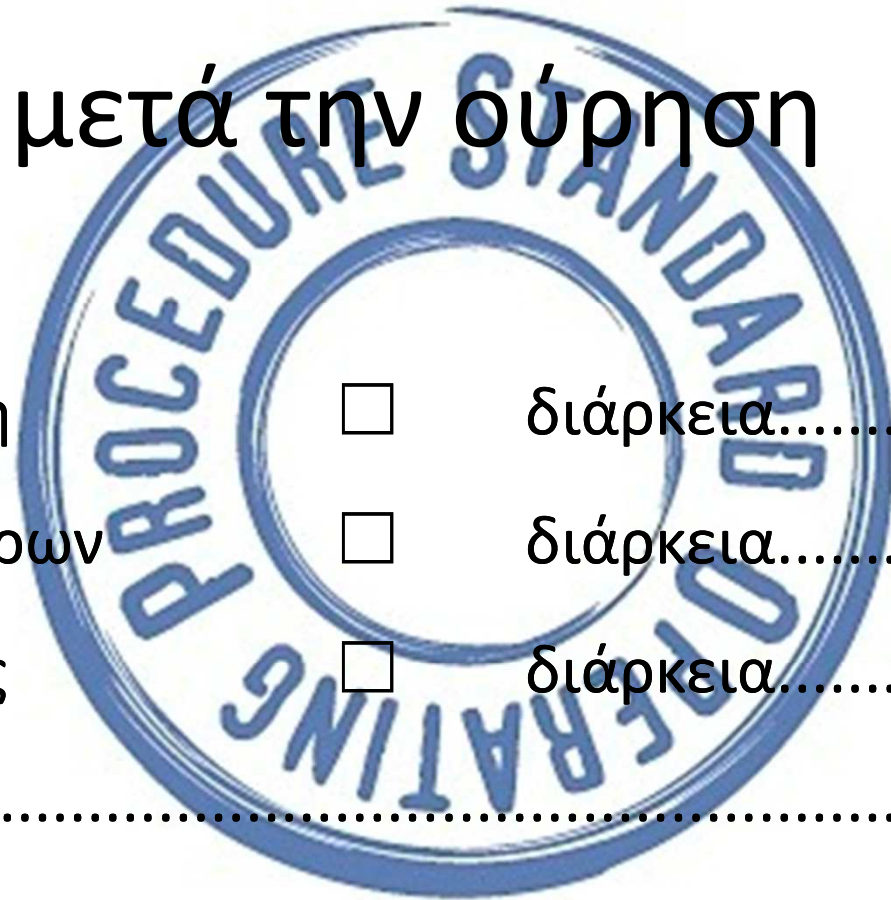

Συμπτώματα μετά την ούρηση

- Ακράτεια μετά την ούρηση διάρκεια.....
  - Σταγονοειδής απώλεια ούρων διάρκεια.....
  - Αίσθημα ατελούς κένωσης διάρκεια.....
  - Παρατηρήσεις-σχόλια.....
- .....

URO

SOPs

Συνοδά συμπτώματα

- Ακράτεια προσπαθείας
- Νυκτερινή ενούρηση
- Δυσκοιλιότητα, διάρροια
- Γεννητικό
  - Στυτική δυσλειτουργία (♂)
  - Δυσπαρέυνεια (♀)
  - Έλλειψη σεξουαλικής επιθυμίας ή ανοργασμία
- Άγχος
- Τρόμος άνω άκρων
- Αστάθεια βαδίσματος
- Διπλωπία, ουσαρθρία

URO

SOPs

LUTS & στυτική δυσλειτουργία

- Υπάρχει συσχέτιση;
- Πρέπει να εξετάζεται στο ιστορικό τυχόν στυτική δυσλειτουργία στους ασθενείς με LUTS/BPH;

URO

SOPs

LUTS/BPH

Στυτική δυσλειτουργία

URO

SOPs

Στενή σχέση μεταξύ LUTS -ΣΔ

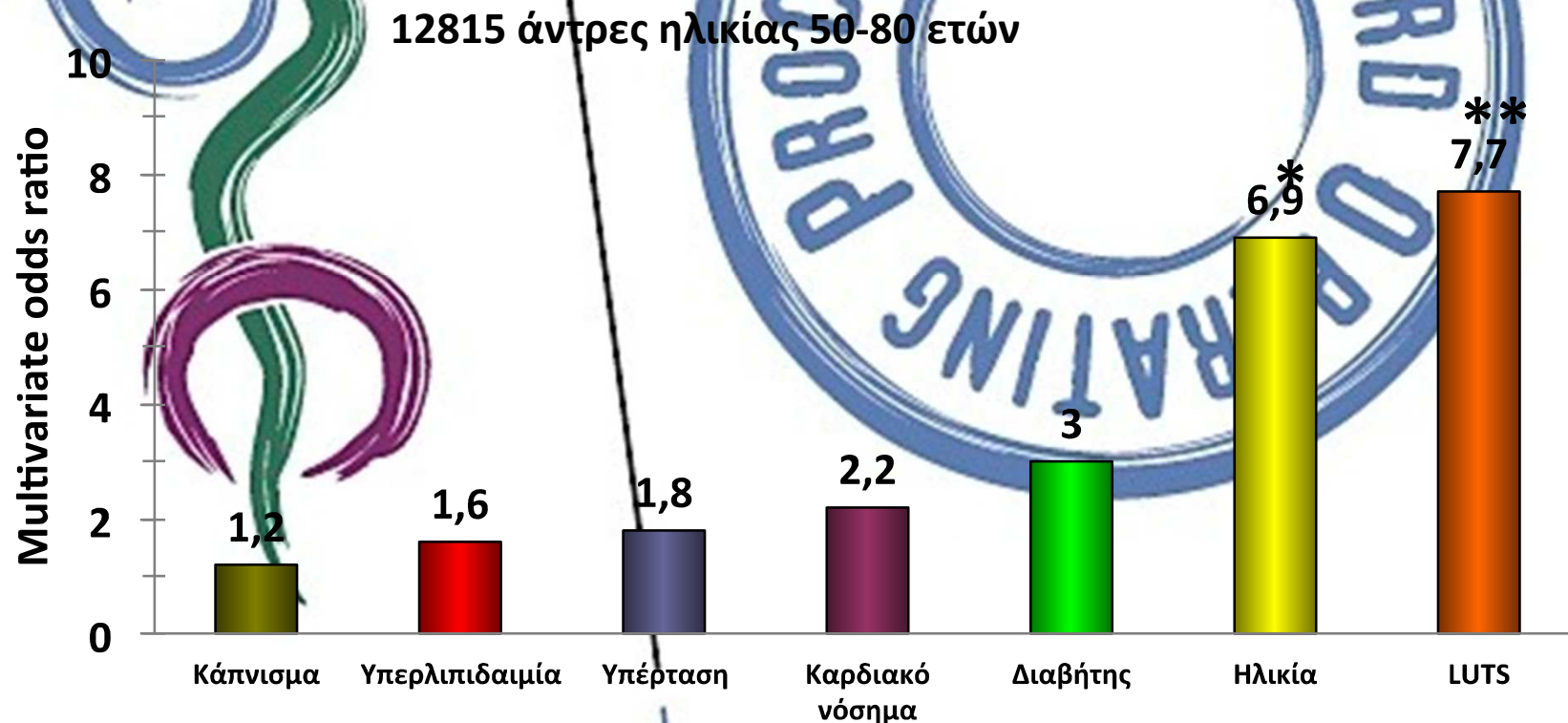
Μελέτη	Δείγμα (ανταποκριθέντες που συμπεριλήφθηκαν στην ανάλυση)	Ηλικία (έτη)	Επιπολασμός ΣΔ	Είναι τα LUTS παράγοντας κινδύνου για ΣΔ;
Laumann και συν [10]	1.244	18-59	10,2% (απλή διχοτομούμενη ερώτηση)	Σημαντικός παράγοντας κινδύνου
Brown και συν [11,12]	4.489	30-80	19,2% (Cologne ED questionnaire)	Ανεξάρτητος παράγοντας κινδύνου
Martin-Morales και συν [13]	2.476	25-70	12,1% (απλή ερώτηση) 18.9% (IIEF)	Σημαντικός παράγοντας κινδύνου
Blanker και συν [14,15]	1.688	50-78	11% (ICSsex)	Ανεξάρτητος παράγοντας κινδύνου
Boyle και συν [16]	4.800	40-79	21% (O'Leary's Sexual Function Inventory)	Σημαντικός παράγοντας κινδύνου
Nicolosi και συν [17,18]	1.135	40-70	16% (απλή ερώτηση)	Ανεξάρτητος παράγοντας κινδύνου
Rosen και συν [1]	12.815	50-80	48,7% (DAN-PSS-sex, IIEF)	Ανεξάρτητος παράγοντας κινδύνου
Hansen και συν [19]	3.442	40-65	28,8% (DAN-PSS-sex)	Ανεξάρτητος παράγοντας κινδύνου
Brookes και συν [20]	2.301	30-79	10% (μετρίου ή σοβαρού βαθμού, IIEF-5)	Σημαντικός παράγοντας κινδύνου

URO

SOPs

MSAM-7: Τα LUTS αποτελούν τον κυριότερο προγνωστικό παράγοντα ΣΔ

*70-80 έναντι 50-59 ετών

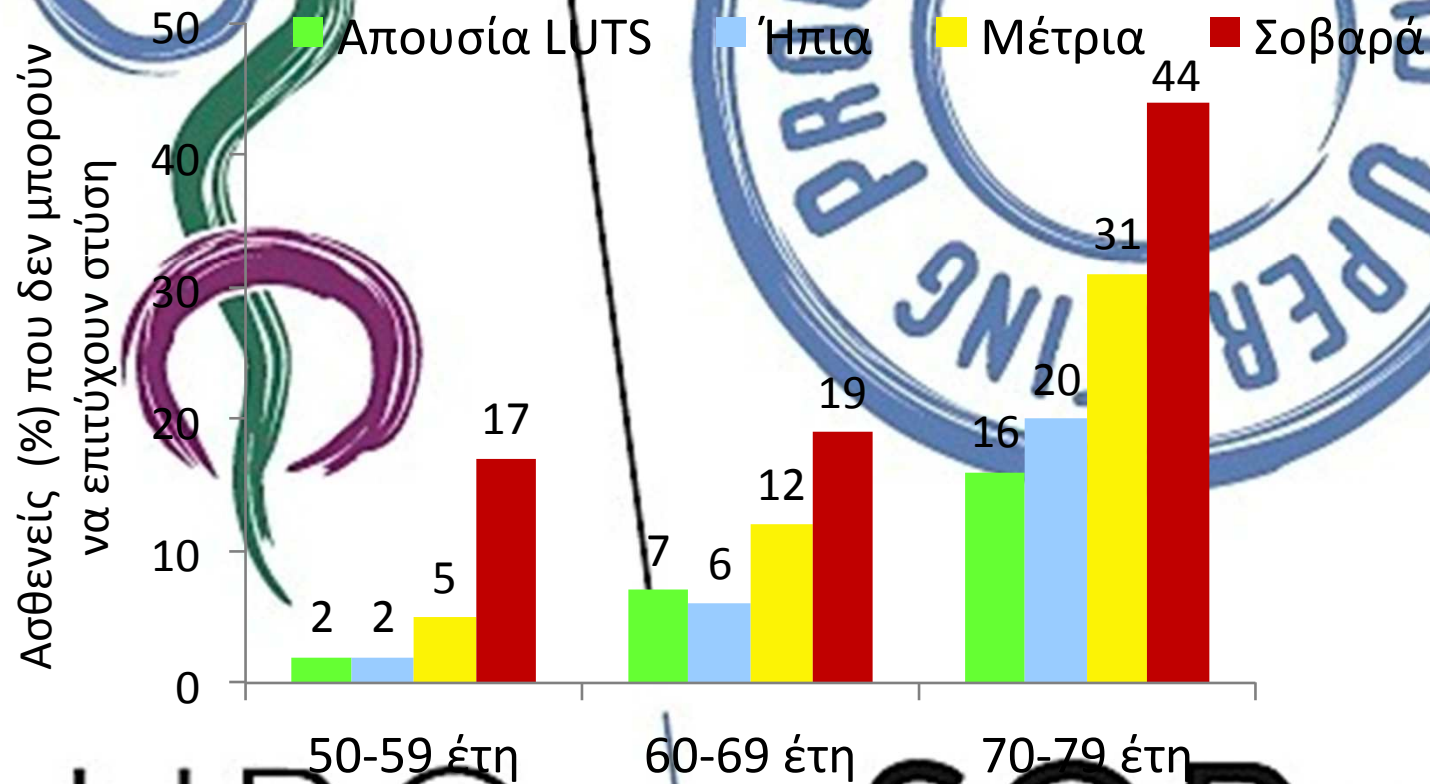
**σοβαρού βαθμού έναντι απουσίας LUTS

URO

SOPs

Rosen R et al. Eur Urol 2003, 44:637-649

ΣΔ και βαρύτητα των LUTS (Multinational Survey of the Aging Male-7)

URO

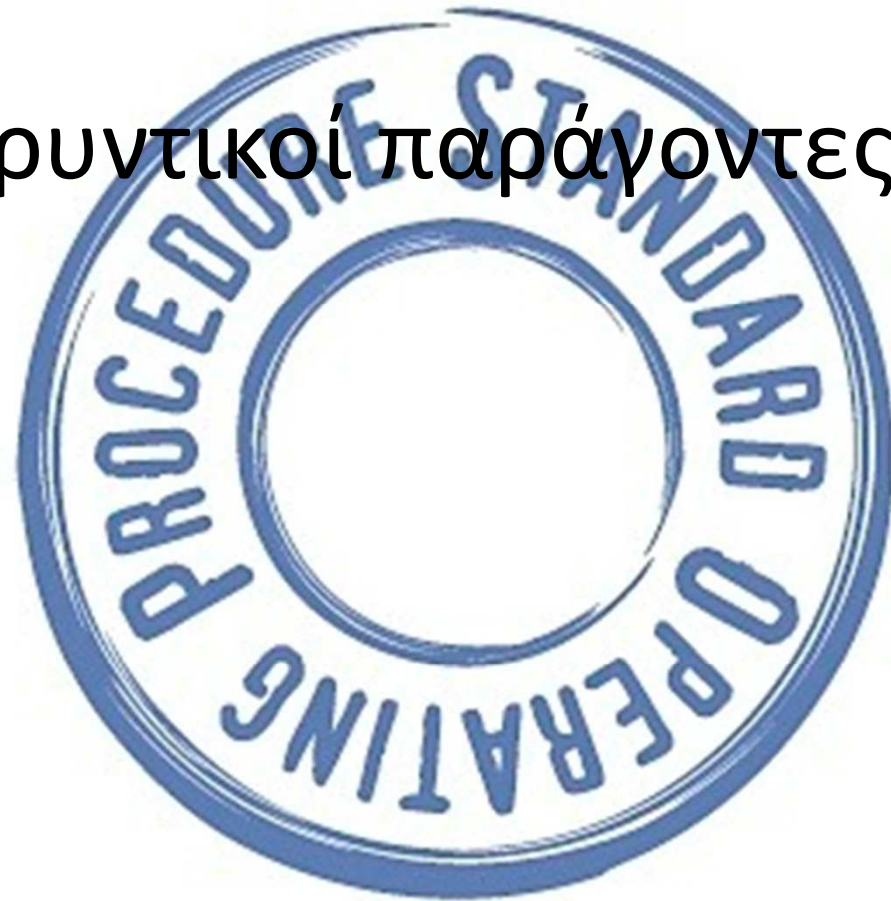
SOPs

Rose et al, Eur Urol 2003, 44:637-649

Εκλυτικοί-επιβαρυντικοί παράγοντες

- ....
- Φαγητά
- Ποτά
- Θερμοκρασία
- Πλύσιμο χεριών
- ....

URO

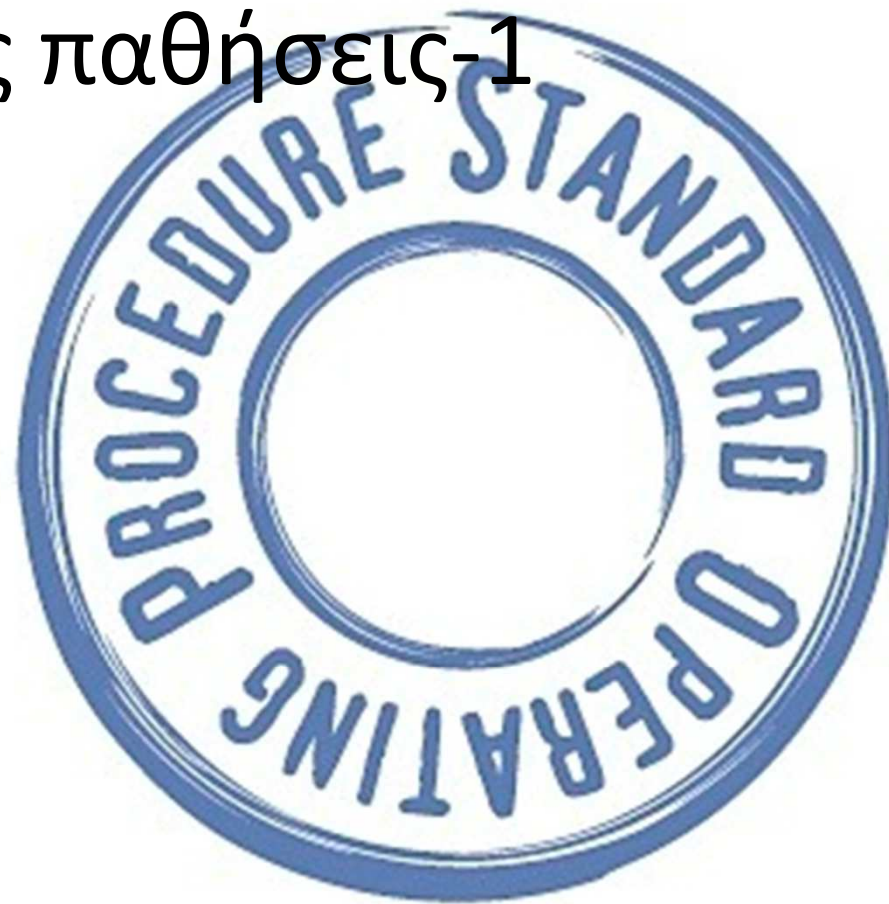

SOPs

Συνοδές παθήσεις-1

- Ουροποιητικό
  - Λιθίαση
  - CIS κύστεως
- ΚΝΣ
  - MS
  - Parkinson's disease
  - SCI
  - Άλλες (περιγραφή)
- Καρδιαγγειακό
  - Καρδιακή ανεπάρκεια
  - Φλεβική ανεπάρκεια κάτω άκρων-κίρσοι

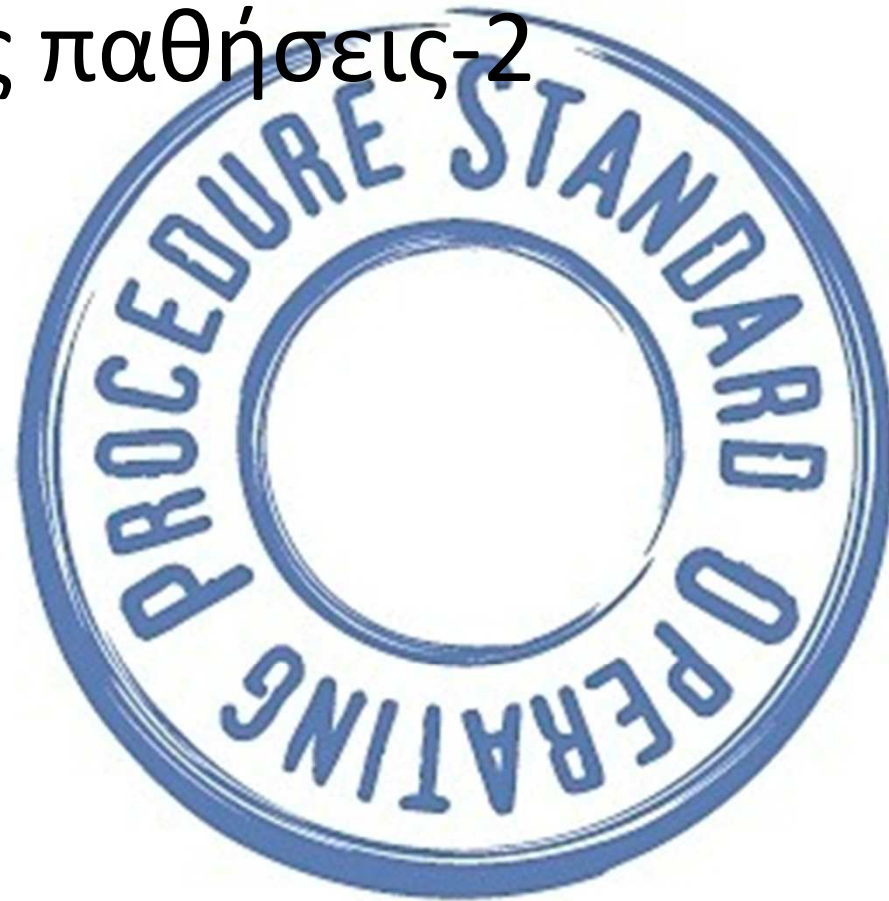

URO

SOPs

Συνοδές παθήσεις-2

- Ενδοκρινείς αδένες
  - Σακχαρώδης διαβήτης
  - Άποιος διαβήτης
  - Άλλες
- Πεπτικό
- Συγγενείς παθήσεις
  - Μυελομηνιγοκήλη
  - Δισχιδής ράχη
  - Άλλες (περιγραφή)
- Οικογενειακό ιστορικό.....

URO

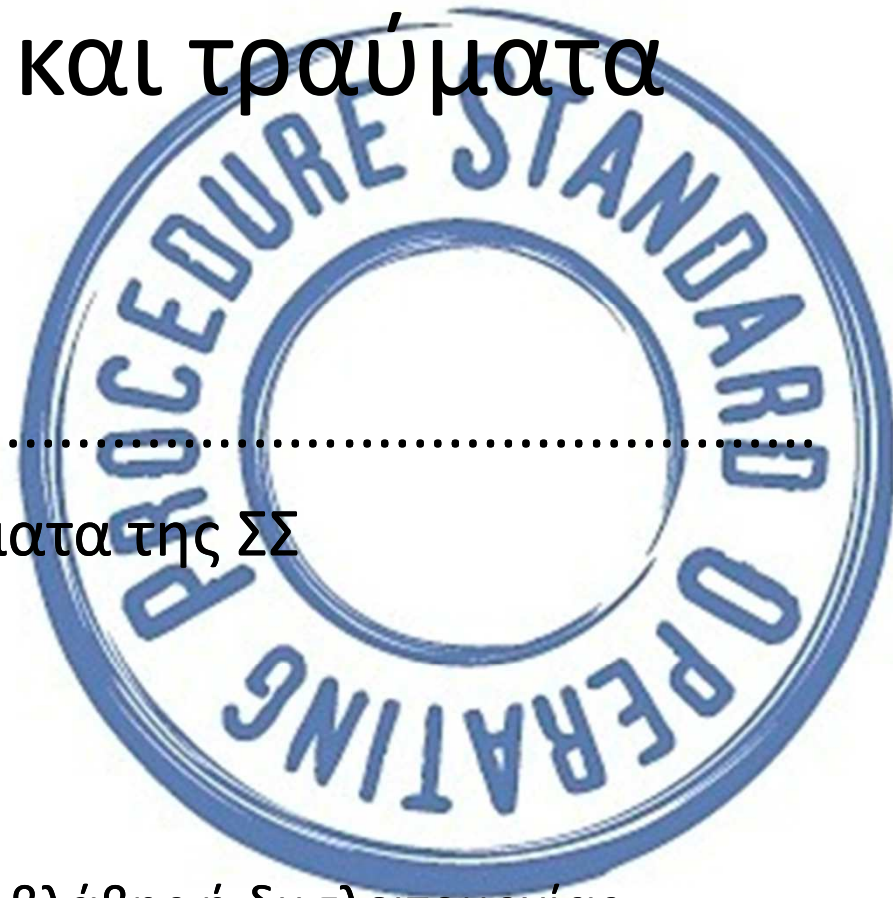
SOPs

Κακώσεις και τραύματα

- Είδος, έτος.....
- Επικέντρωση στα τραύματα της ΣΣ
  - περιγραφή
  - ύψος κάκωσης
  - τρόπος αποκατάστασης
  - παραμονή ή όχι μόνιμης βλάβης ή δυσλειτουργίας

URO

SOPs

Ιστορικό χειρουργικών επεμβάσεων-1

- Ενδοκοιλιακές
  - Χαμηλή προσθία εκτομή
  - Κοιλιοπερινεϊκή εκτομή ορθού
  - Άλλες (περιγραφή)
- Ουροποιητικό
  - TURBT
  - TURP
  - Minimally invasive procedures (laser προστατεκτομή, TUMT, stents για BPH, κ.α.)
  - RRP ή RALP
  - Επεμβάσεις αποκατάστασης ακράτειας (γυναίκα)
    - Οπισθοθηβική ταινία
    - Διαθυροειδική ταινία

URO

SOPs

Ιστορικό χειρουργικών επεμβάσεων-2

- Γυναικείο γεννητικό
  - Υστερεκτομή
  - Ριζική υστερεκτομή
  - Αποκατάσταση πρόπτωσης (είδος, περιγραφή, τοποθέτηση ή όχι πλέγματος)
- Ενδοκρανιακές N/X επεμβάσεις (περιγραφή)
- Νευροχειρουργικές ή ορθοπεδικές επεμβάσεις στη ΣΣ
  - Είδος (περιγραφή)
  - Ύψος
- .....

URO

SOPs

- Έτος.....

Ακτινοθεραπεία

Πάθηση.....

URO

SOPs

Μαιευτικό-γυναικολογικό ιστορικό

- Εμμηναρχή
- Διαταραχές εμμήνου ρύσεως
- Κυήσεις
- Φυσιολογικοί τοκετοί
- Καισαρικές τομές

URO

Ηλικία.....

SOPs

Τρόπος ζωής

- Προσλαμβανόμενα υγρά ημερησίως (κατ' εκτίμηση)
- Αλκοόλ
  - Είδος και ποσότητα
- Καφές
  - ποσότητα.....
- Τσάι
  - ποσότητα.....
- Πικάντικα φαγητά
  - ποσότητα.....
- Ανθρακούχα ποτά
  - ποσότητα.....
- Όξινα φρούτα
- Άλλα.....
- Κάπνισμα

URO

SOPs

Λήψη φαρμάκων

- Λεπτομερής περιγραφή (πάθηση, δόσεις, παρενέργειες)
- .....

URO

SOPs

Πρόσφατος εργαστηριακός & απεικονιστικός έλεγχος

- US scan
- CT scan
- MRI
- Αιματολογικός-βιοχημικός έλεγχος
- Εξετάσεις ούρων
  - Γενική
  - καλλιέργεια
  - Κυτταρολογική
- Άλλες εξετάσεις.....

URO

SOPs

Ποιότητα ζωής-ερωτηματολόγια

- Απαραίτητα στις κλινικές μελέτες
- Χρήσιμα σε οργανωμένα κέντρα
- Πόσο εύχρηστα είναι στην κλινική πράξη?
- Πλήθος έγκριτων ερωτηματολογίων-ποιο απ' όλα?
- Εύχρηστο ερωτηματολόγιο
  - Απλό και κατανοητό
  - Κατάλληλα διατυπωμένο

URO

SOPs

Ερωτηματολόγια

- IPSS
- IIEF
- FSFI
- OAB-q OAB-q SF
- HRQL
- King's Health Questionnaire
- ICIQ και ICIQ-SF

URO

SOPs

IPSS

In the past month:	Not at All	Less than 1 in 5 Times	Less than Half the Time	About Half the Time	More than Half the Time	Almost Always	Your score
1. Incomplete Emptying How often have you had the sensation of not emptying your bladder?	0	1	2	3	4	5	
2. Frequency How often have you had to urinate less than every two hours?	0	1	2	3	4	5	
3. Intermittency How often have you found you stopped and started again several times when you urinated?	0	1	2	3	4	5	
4. Urgency How often have you found it difficult to postpone urination?	0	1	2	3	4	5	
5. Weak Stream How often have you had a weak urinary stream?	0	1	2	3	4	5	
6. Straining How often have you had to strain to start urination?	0	1	2	3	4	5	
	None	1 Time	2 Times	3 Times	4 Times	5 Times	
7. Nocturia How many times did you typically get up at night to urinate?	0	1	2	3	4	5	
Total I-PSS Score							

Score: 1-7: *Mild*   8-19: *Moderate*   20-35: *Severe*

Quality of Life Due to Urinary Symptoms	Delighted	Pleased	Mostly Satisfied	Mixed	Mostly Dissatisfied	Unhappy	Terrible
If you were to spend the rest of your life with your urinary condition just the way it is now, how would you feel about that?	0	1	2	3	4	5	6

ICIQ

1. How often do you leak urine? (Tick one box)

- never 0
- about once a week or less often 1
- two or three times a week 2
- about once a day 3
- several times a day 4
- all the time 5

We would like to know how much you think leaks.

2. How much urine do you usually leak (whether you wear protection or not)?

(Tick one box)

- none 0
- a small amount 2
- a moderate amount 4
- a large amount 6

3. Overall, how much does leaking urine interfere with your everyday life?

Please ring a number between 0 (not at all) and 10 (a great deal)

- 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
not at all a great deal

ICIQ score: sum scores 1+2+3

4. When does urine leak? (Please tick all that apply to you)

- never – urine does not leak
- leaks before you can get to the toilet
- leaks when you cough or sneeze
- leaks when you are asleep
- leaks when you are physically active/exercising
- leaks when you have finished urinating and are dressed
- leaks for no obvious reason
- leaks all the time

Avery K et al,
Neurourol Urodyn 2004;
23: 322-30

LUTS & ♀ σεξουαλική δυσλειτουργία

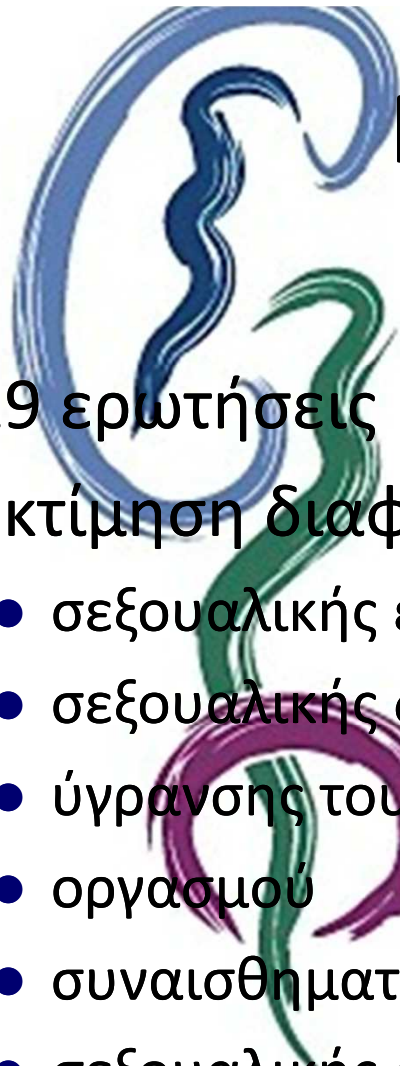
- Υπάρχει σχέση;
- Υπάρχει ανάγκη εκτίμησης της σεξουαλικής λειτουργίας στις ασθενείς με δυσλειτουργία του πυελικού εδάφους;
- Many recent publications examining the impact of urinary incontinence (UI), fecal incontinence, and pelvic organ prolapse (POP) using validated generalized and disease-specific questionnaires have reported poorer sexual function in women with PFD.

Kamerer-Doak D, Int Urogynecol J 2009; 20(suppl 1): S45-50

URO

SOPs

FSFI questionnaire

- 19 ερωτήσεις
- Εκτίμηση διαφόρων παραμέτρων:
  - σεξουαλικής επιθυμίας
  - σεξουαλικής διέγερσης
  - ύγρυνσης του κόλπου
  - οργασμού
  - συναισθηματικής εγγύτητας με τον σύντροφο
  - σεξουαλικής σχέσης με τον σύντροφο
  - σεξουαλικής ζωής γενικά
  - δυσφορίας ή πόνου κατά την επαφή

URO

SOPs

Συμπεράσματα

- Είναι εφικτό;
- Είναι πρακτικό;
- Μπορεί να εφαρμοσθεί στην κλινική πράξη;
- ...συμπεριλαμβάνει στοιχεία που θα τραβήξουν την προσοχή του κλινικού ώστε η διαγνωστική προσέγγιση να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερη....

URO

SOPs